

Valentin Vodnik.

Letos meseca januarja ste praznovali po šolah spomin stoletnice Vodnikove smrti. Vaši vneti učitelji in učiteljice so vam obrazložili, kdo je bil ta mož in kake zasluge si je bil pridobil za naš narod. „Vrtec“ vam podaja na prvi strani njegovo podobo; tod vam pa še malo osveži, kar ste slišali o Valentinu Vodniku že v šoli. —

Prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik se je rodil 3. svečana 1758. v Gornji Šiški „pri Žibertu“ na Jami. Starši so mu bili kmetskega stanu: Jože Vodnik in Jera roj. Pancè z Viča. Devet let star se je začel učiti brati in pisati pri učitelju Kolencu. Za latinske šole ga je pripravljala stric Marcel Vodnik, frančiškan v Novem Mestu. Od l. 1770. do 1775. je obiskoval latinsko šolo pri jezuitih v Ljubljani in je stopil nato v red sv. Frančiška, kjer je napravil obljube in pel kot Marcelijan novo mašo. L. 1784. ga je poslal škof Herberstein kot posvetnega duhovnika v pastirstvo na deželi.

Služboval je v Sori, na Bledu, v Ribnici in Gorjušah na Bohinjskem. L. 1796. je prišel za kaplana in beneficijata k Sv. Jakobu v Ljubljani. Dve leti pozneje je postal gimnazijski učitelj jezikov in zgodovine.

Francozi, ki so l. 1809. zasedli Kranjsko, so ga napravili za gimnazijskega ravnatelja, za nadzornika začetnih šol in za vodjo umetniške in rokodelske šole. Ko so l. 1813. zasedli Avstrijci naše kraje, se je nadejal sposobni in učeni Vodnik lepih učiteljskih mest na ljubljanskem liceju. Toda zgodilo se je drugače. Avstrijski cesar ga je ukazal upokojiti. Vodnik, naš prvi pesnik, je bil postal tudi naš prvi mučenik. Zaradi rodoljubne pesmi „Ilirija oživiljena“ so ga bili očrnilni na Dunaj, od koder so ga v l. 1815. upokojili z 200 gld. letne pokojnine. Zdel se jim je nevaren, zaupali mu niso mladine, da je ne bi kvaril. Da bi sploh mogel živeti, je delal Vodnik odslej kot pomožen učitelj, kot prevajalec uradnih ukazov, deželnih razglasov in okrožnic. Pa tudi s pisateljevanjem se je trudil služiti si kruh.

Vkljub nezasluženi nesreči je nosil veder in krepek svoje breme, ohranil svojo veselo delavnost in pridnost do zadnjega

hipa. 8. januarja 1819. zvečer ob devetih se je zgrudil sredi književnega dela zadet od mrtvouda. Pokopali so ga pri Sv. Krištofu v Ljubljani ob strani prijatelja Antona Linharta. Prijatelji so mu postavili l. 1827. grobni spominek z latinskim napisom. L. 1839. so ga nadomestili z novim, ki nosi slovenski napis:

*Ne hčere, ne sina
po meni ne' bó,
dovôlj je spomina;
me pesmi pojó.*

To je življenjska zgodovina prvega slovenskega pesnika, ki je bil po izročilu mož, ki so ga poznali, najboljši človek, izbo-ren učitelj, vzoren duhovnik, neumoren učenjak, prava, poštena kranjska duša, domač, veder, ljubezniv in šegav. Pet jezikov je govoril, pisal in učil; poleg slovenskega je poznal še druge slo-vanske jezike. Bil je vešč zgodovinar in starinoslovec, jeziko-slovec in slovničar, da je sam veliki Kopitar tekmoval ž njim. Bil je naš prvi umetni in zares narodni pesnik.

(Iz knjižice dr. Pregljeve: Valentin Vodnik svojemu narodu.)

Nace Medja ali Kadar se mi drsamo!

(Konec.)

Pavel Perko.

V.

Sedaj pa sedi Nace Medja pri oknu ter gleda vun. Ves vesel je, ko premišlja, da nikoli ne bo dolgo, ko bodo prišli pobje po klancu dol mimo hiše . . . Počasi bodo prišli, in sram jih bo, ker jih bo razpodil Geri. Žibretov bo zadnji . . . In ko bodo že mimo okna, in bo le Žibretov še tako blizu, da bo lahko slišal, tedaj bo pa Nace Medja hitro odprl okno in mu pokazal rožičke, češ:

»Pa se vendarle !ne drsaš! Zakaj se pa ne drsaš?«

In tedaj se bo Žibretov obrnil in bo nekaj rekel. Nace Medja bo imel pa tedaj že okno zaprto, da bo oni lahko vedel, da ga ne sliši.

Pa Nace Medja sedajle tudi vse po vrsti vé in vidi, kaj se godi na čotočku. — Napravili so bili drsalnico. Sneg so bili lepo pomedli in tudi na bregu so bili sneg odmetali. Ravno se je bilo vse lepo začelo — ko so zaslišali cingljanje. Geri je se prikazal ob prvem vozu . . . To jih je